

Nr 300.

Av herr **Ericsson, Herman**, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmänna vägar m. m.

Enligt gällande bestämmelser erhålla städerna i mån av tillgång statsbidrag till kostnaderna för byggande och underhåll av för automobiltrafiken viktiga vägar och gator men ej till kostnaderna för i nämnda vägar och gator ingående mark. Vid beräkning av tomtägars ersättningsskyldighet för gatumark jämlikt 45 och 46 §§ stadsplanelagen eller med stöd av 87 § stadsplanelagen jämlikt motsvarande äldre bestämmelser skall i gatan ingående allmän väg ej inräknas i gatubredd. Staden erhåller alltså av tomtägarna ersättning för mark till i gata ingående väg, om den är för automobiltrafiken viktig, endast densamma icke är allmän.

Kungl. Maj:ts proposition nr 223 till årets riksdag med förslag till lag om allmänna vägar m. m. innehåller den ändringen i hittills gällande rätt, att städer, som äro väghållare, skola erhålla statsbidrag till byggande av vägar, endast i den mån dessa äro allmänna. Härvid synes vara meningen, att de vägar, som äro för automobiltrafiken viktiga, skola förklaras för allmänna och alltså någon principiell minskning av statsbidraget ej ske. Ändringen skulle vara av formell natur och synes också bliva det i vad det gäller statsbidraget. Däremot torde den komma att medföra högst reella ändringar i avseende på städernas möjligheter att erhålla ersättning av tomtägarna för kostnaderna för gatumark. Antalet och längden av allmänna vägar i städerna har varit relativt ringa, men efter ovannämnda ändring kommer en betydande ökning att ske, varför ändringen alltså medför en väsentlig minskning av berörda städer tillkommande gatumarkersättning. Slutligen medför ändringen även en minskning i den tomtägarna åliggande skyldigheten att bidra till kostnaderna för anläggning av gata, där sådan väg ingår, och alltså en ökning av statens kostnader härför.

Att alla vägar, som hållas genom det allmännas försorg, betecknas såsom allmänna, kan möjligen vara lämpligt och nödvändigt. Likväl synas icke några skäl föreligga för att städerna på grund härav skulle erhålla minskning i dem tillkommande gatumarkersättning utan någon motsvarande fördel. Allt talar också för att dessa konsekvenser av ändringen icke observerats och icke varit avsedda. Riksdagens principbeslut år 1942 rörande väg- och väsendets förstatligande torde ej hava åsyftat en sådan ändring, bl. a. därför att den ej på något sätt har någon betydelse för förstatligandet.

Grundprincipen i 45 och 46 §§ stadsplanelagen samt motsvarande äldre

stadganden är dock, att städernas kostnader för gatumark skola inom vissa gränser ersättas av tomtägarna. Undantagsbestämmelsen i 45 § om minskning av denna ersättningskyldighet, när allmän väg ingår i gata ej överstigande viss bredd, tillkom vid en tidpunkt, då de allmänna vägarna i städerna voro mycket få och då de ansågos utgöra »herrelösa» vägar. Förhållandena hava emellertid sedan dess i grunden förändrats. Äganderätten till dessa äldre allmänna vägar har börjat klarna, och, i vad det gäller alla nya allmänna vägar, hava städerna (resp. vägdistrikten för inkorporerade områden) haft att bekosta förvärvet av eller nyttjanderätten till erforderlig mark. Något skäl till att tomtägarna skulle befrias från ersättningskyldighet för mark till i gata ingående allmän väg, när gatans bredd icke är större än den ersättningsgilla bredden och staden haft utgift för markens förvärvande, föreligger icke. Undantagsbestämmelsen har rätteligen avsett endast sådan mark, om vilken man icke kände till på vad sätt staden förvärvat densamma. Den har därför, så som den blivit utformad, i många fall kommit att innebära en orättvisa. På grund av den relativt ringa omfattningen av de allmänna vägarna synes förhållandet icke tidigare hava påpekats. Skola emellertid alla för automobiltrafiken viktiga vägar i städerna förklaras för allmänna, inträder ett starkt behov av en ändring av undantagsbestämmelsen.

Enligt cirkulärskrivelse den 11 januari 1943 från kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till länsstyrelserna i landet avses att redan under år 1943 alla de för automobiltrafiken viktiga vägarna skola förklaras för allmänna.

I ovannämnda proposition nr 223 föreslås viss ändring i 45 § stadsplanlagen. Sistnämnda paragraf torde i stället för den föreslagna böra erhålla följande ungefärliga lydelse:

»Ägare av tomt vid gata, som icke före den 1 januari 1908 upplåtits till allmänt begagnande, vare pliktig ersätta staden hälften av värdet av den mark, som erfordras för gatans utläggning framför hans tomt intill en bredd, motsvarande den å tomtens enligt stadsplanen vid gatans upplåtande tillåtna hushöjden, ökad med en fjärdedel av samma höjd. Ingår i gatan allmän väg, som tillfallit staden utan ersättning, eller ock vägmärk, som staden jämlikt 23 § nyttjar, skall vid ersättningskyldighetens bestämmande vägen ej inräknas i gatubredden.»

Då denna ändring i 45 § stadsplanlagen givetvis även bör gälla köpingar och municipalsamhällen, erfordras måhända viss redaktionell ändring i den föreslagna 56 §.

Vid bifall till ovanstående förslag torde bestämmelsen i § 6 i den föreslagna förordningen om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadslänkande samhällen, som äro väghållare, böra kompletteras, så att statsbidraget till väganläggning minskas med fastighetsägarebidraget.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid prövningen av Kungl. Maj:ts förslag i samband med frågan angående den statliga vägorganisationen m. m. ville besluta godkänna Kungl. Maj:ts förslag endast med de ändringar, som ovan antytts.

Stockholm i maj 1943.

Herman Ericsson.

Joh. Nilsson,
Malmö.

Eilif Sylwan.

Edwin Berling.

J. Hansson.

Fredrik Ström.

Olof Carlsson.

Karl Wistrand.

J. Sandén.
